

A MAGYAR TRÓN KÉTES ÉLETŰ VÁROMÁNYOSA

ORLÉANS-I LAJOS, A CAPETINGEK CASANOVÁJA

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: TINER TIBOR

1407 késő őszen nem mindennapi gyilkosság híre tartotta lázban a párizsiakat. A belváros szívében található, szűk Impasse des Arbalétriers (Íjászok [zsák]ut-cája) és a – hajnalig nyitva tartó üzletei miatt napjainkban is kedvelt – Rue des Francs-Bourgeois sarkán november 23-án éjjel lerángatták lováról, és brutálisan megölték a 35 éves Orléans-i Lajos herceget, V. Károly francia király ifjabbik fiát, az akkor éppen uralkodó VI. (Őrütl) Károly öccsét

A herceg éppen hazatérőben volt a közeli Hôtel Barbette-ből, ahol sógornőjét, Bajor Izabella királynét látogatta meg. Valószínűleg részvétét fejezhetette ki Izabellának, aki két héttel korábban szülte meg 12. gyermekét, az egy napig sem élt Fülöp herceget. (Rossz nyelvek szerint viszont az elhunyt újszülött valódi apja nem az addigra már egyre inkább elboruló elméjű király, hanem maga a herceg volt...)

KÉPES ISMERTETŐ

A GYLKOSSÁGOT BEMUTATÓ KÖZÉPKORI MINIATÚRA. A HERCEG OLYAN GÖRCSÖSEN SZORÍTOTTA A KANTÁRSZÁRAT, HOGY TÁMADÓI CSAK JOBB KEZÉNEK LEVÁGÁSA UTÁN VOLTAK KÉPESEK A FÖLDRE RÁNTANI. A HERCEG LEVÁGOTT KEZE A FEJE MELLETT HEVER

A TETTHELY

ORLÉANS-I LAJOS MEGGYILKOLÁSÁNAK HELYSZÍNE, A L'IMPASSE DES ARBALÉTRIERS A ZSÁKUTCA VÉGÉBŐL FÉNYKÉPEZVE

ILYENNEK LÁTTÁK...

ÍGY FESTETT AZ IFJÚ HERCEG ALAKJA A NAGY FRANCIA FORRADALOM IDEJÉN LEROMBOLT PÁRIZSI CÉLESTINE-KOLOSTOR KÁPOLNÁJÁNAK 16. SZÁZADI FRESKÓJÁN. 13 ÉVESEN MAGYARORSZÁG KIRÁLYÁNAK TEKINTETTE MAGÁT

A CÉL: A MAGYAR TRÓN

Orléans-i Lajos személye számunkra azért érdekes, mert ő volt a Capeting-dinasztia egyetlen képviselője, akinek két ízben is lehetősége nyílt a magyar uralkodói családba történő beházasodásra, ezáltal Szent István trónjának megszerzésére. A Nápolyi Királyságra való jogáról soha le nem mondó I. (Nagy) Lajos királyunk ugyanis 1373-ban elfogadta XI. Gergely pápa ajánlatát, hogy egyik leányát Nápoly trónjára segíti, ha összeházasítja Orléans-i Lajos herceggel. Nagy Lajos a legidősebb lányát, Katalint szánta a hercegnek, aki a magyar és a nápolyi koronán kívül jogot formált a Provence-i Hercegségre is. 1374 augusztusában meg is történt az eljegyzés a kétéves Lajos és a négyéves Katalin között. A szerződésben az is benne volt, hogy Katalin halála esetén a jegyességet annak idősebb húga, Mária örökli (ez be is következett, Katalin nyolc évesen elhunyt).

V. Károly és Nagy Lajos közös terve azonban nem válhatott valóra,

mivel a XI. Gergely halála miatt 1378-ban szükségessé vált pápaválasztás kérdésében a magyar és a francia király homlokegyenest eltérő álláspontot képviselt (előbbi a római VI. Orbánt, utóbbi az avignoni VII. Kelemen francia ellenpápát támogatta). A politikai érdekek különváltak, így egyik uralkodó sem szorgalmazta többé a dinasztikus házassági tervet.

Az akkor 13 éves herceg a követek visszatérése után jó ideig úgy írta alá a hivatalos iratokat, hogy „Franciaországi Lajos, Magyarország királya”.

Nem mondott le viszont erről Erzsébet magyar királyné, aki megözvegyülése (1382: Nagy Lajos halála) után nem szívesen látta volna Mária férjeként a közben szintén dinasztikus okok miatt kiválasztott Luxemburgi Zsigmond királyi herceget (IV. Károly német-római császár fiát).

A lánya mellett régensként ural-

kodó Erzsébet nem ismerte el Zsigmond és Mária jegyességét, ezért VII. Kelemen pápa hozzájárulásával felbonttatta azt, és 1384 tavaszán megegyezett VI. Károly francia királlyal (az 1380-ban elhunyt V. Károly fiával) az eredeti terv feléléstéséről: Lajos és Mária összeházasításáról. Zsigmond viszont menekülni kényszerült az országból bátyjához, IV. Vencel német és

cseh királyhoz. Így az utolsó akadály is elhárult az Erzsébet tervezte frigy elől, amely 1385 áprilisában valósult meg, ám a vőlegényt csak követei képviselték. Orléans-i Lajos így – legalábbis papíron – Mária első férje lett. Az akkor 13 éves herceg a követek visszatérése után jó ideig úgy írta alá a hivatalos iratokat, hogy „Franciaországi Lajos, Magyarország királya”.

A francia herceget június végén 150 lovagból álló, díszes küldöttség indult Párizsba. Hetekkel később az újdonsült férj el is indult Magyarországra, de az utazás meghiúsult.

Megtudta, hogy a Francia Királysággal ellenséges Velencei Köztársaság nem fogja szavatolni a flottája által uralt Adriai-tengeren a herceget és kíséretét szállító francia hajók biztonságát. Másrészt értesült arról, hogy időközben a Mária házasságát el nem ismerő Zsigmond hadsereggel tért vissza Magyarországra, s Budára érkezve kikényszerítette Máriával a házasságkötést! A hírre a francia herceg felbontottnak tekintette Máriával kötött frigyét, és végleg lemondott a magyar trónról, így Erzsébet anyakirályné álmai sem válhattak valóra.

MESSZE A DICSŐSÉGTŐL

Érdeemes utánagondolni, hogy vajon milyen magyar király lett volna az 1385-ben még csupán 13 éves Orléans-i Lajosból? Lajost ugyanis

Lajos, részegen a bálterembe lépve, a fáklyájával hozzáért az egyik táncos jelmezéhez, ami a mellette táncolókéval – közöttük a királyéval – együtt azonnal lángba borult.

erőszakos, botrányairól elhíresült, végtelenül pazarló és hatalomvágyó királyi sarjként írják le. 20 éves volt, amikor bátyja, a király elméje

fokozatosan elborult, s kíméletlen harc indult a trónért – előbb közte és nagybátyjai, majd azok halála után Lajos és unokatestvérei között.

Életét végig súlyos botrányok kísérték. Az egyik leghírhedtebb epizód 1393 januárjában történt. Izabella királyné egyik udvarhölgyének közlegő menyegzője alkalmából ún. „vadak bálját” rendezett. A táncolók csupa gyűlékony anyagból (szurkos vászonra ragasztott toll, állati szőr stb.) készült állatjelmezt viseltek, ezért az örök fokozottan ügyeltek, hogy a báltermet bevilágító fáklyák és gyertyák biztonságos távolságra legyenek tőlük. Ám Lajos, részegen a bálterembe lépve, a fáklyájával hozzáért az egyik táncos jelmezéhez, ami a mellette táncolókéval – közöttük a királyéval – együtt azonnal lángba borult. VI. Károly égő testét nagynénje rögtön egy palástba burkolta, így a király súlyos égési sérülések árán, de megmenekült a tűzhaláltól, ám a körülötte táncolók közül négyen megégették.

Orléans-i Lajos fékezhetetlen nőbolond is volt, aki csapodárságával nemcsak saját rokonait és alattvalóit botránkoztatta meg, de számos új ellenséget is szerzett magának. Bár főúri körökben bocsánatos bűnnek számított a szeretőtartás, Lajos viselkedése már túllépett minden határon. Az udvari pletykákban emiatt csak „a csödör” néven emlegették.

SZOBORKÉNT DICSŐSÉGES

ORLÉANS-I LAJOS LOVAS SZOBRA PIERREFONDS VÁRKASTÉLYÁNAK BELSŐ UDVARÁN. NEVE NEM SZEREPEL A FRANCIA TÖRTÉNELEM DICSŐ ALAKJAI KÖZÖTT

ÉGŐ TÁNCOSOK A „VADAK BÁLJÁN”

A FÁKLYÁT GYÚJTATÓ LAJOS MAJDNEM A KIRÁLY HALÁLÁT OKOZTA. A JELENETET MEGŐRÖKÍTŐ 15. SZÁZADI MINIATÚRA JOBB SZÉLÉN A BALJÁBAN ÉGŐ FÁKLYÁT TARTÓ LAJOS, KÖZÉPTAJON AZ ÉGŐ KIRÁLYT KÉK PALÁSTBA BURKOLÓ HERCEGNÉ LÁTHATÓ, MIKÖZBEN AZ ELŐTÉRBE A SZOLGÁK EGY BORRAL TELI DÉZSÁBÓL LOCSOLÁSSAL PRÓBÁLJÁK OLTANI A LÁNGOLÓ RUHÁJÚ TÁNCOSOKAT

EUGÈNE DELACROIX, 1826: ORLÉANS HERCEGE BEMUTATJA SZERETŐJÉT
A LEGENDÁS NŐFALÓ HERCEG ALAKJA DELACROIX KÉPZELETÉT IS MEGRAGADTA. EZ IHLETTE E KÉPÉT, AMELYEN LAJOST, A GÁTLÁSTALAN CSÁBÍTÓT ÁBRÁZOLJA

Ám a hercegnek még ez sem volt elég. Udvari festőjével minden egyes „meghódított” nőről portrét készíttetett, s ezek a képek idővel palotájában már egy egész termet megtöltöttek. A roppant hiú és hódításaira büszke Lajos előkelő vendégeinek kérkedve mutogatta gyűjteményét, amelynek darabjai között számos úrihölgy portréja is megtalálható volt. A legenda szerint a herceg egyik unokatestvére, Félelemnélküli János burgundiai herceg – a történeti források alapján ő ötlette meg Lajost 1407-ben – a képek között döbbenetesen fedezte fel felesége portréját is...

Talán nem meglepő, hogy az 1790-ben lerombolt Célestine-kolostorban eltemetett, kétes hírű Orléans-i Lajos neve nem szerepel a francia történelem dicsőséges alakjai között, és alig maradt fenn hozzá kötődő tárgyi emlék Franciaországban. Kivétel talán a Párizstól északkeletre fekvő Pierrefonds várkastélyának udvarán álló, 19. században készült, idealizált lovas szobor, ami teljes harci öltözetben ábrázolja a herceget, a kastély egykori urát. Nekünk pedig több száz év távlatából nem igazán kell sajnálkoznunk azon, hogy Magyarország Nagy Lajos után ismét hosszú ideig uralkodó királyát nem Franciaországi Lajosnak, hanem Luxemburgi Zsigmondnak hívták...

TINER TIBOR
KÖZGAZDÁSZ-GEOGRÁFUS,
A MAGYAR KÖTÖDÉSŰ EURÓPAI
EMLEKHELYEK, KULTURÁLIS
ÉRTÉKEK RAJONGÓJA